

Hallási gyakorlatok a hangmagasság fogalmának ismertetése céljából

Űsse meg a tanító a zongorán az egyszer vonalazott c-t:

A növendék utána éneklé la szótagra. Addig gyakorolja, míg a hangot egészen tisztán vissza nem adja. Utána a d hangot stb. öt hang terjedelemben. Tehát:

Ha a hangok eltalálása (utána-éneklése) már teljesen biztos, két egymás mellett levő hangot énekeltekünk:

Oly növendékek, akiknek hangterjedelme nem rendelkezik c-vel, gyakoroljanak egy egész hanggal fejjebb, vagyis d-a terjedelemben.

Ilyenformán több és több hangot kötünk össze; végül mind az 5 hangot alulról fölfelé és vissza. Fő a tiszta intonálás és ezért csakis jól hangolt zongora mellett gyakoroljunk.

Gyakorlat: Egy hangot megütünk, a következőt szabadon (előre meg nem ürve) éneklé a növendék. A bekerített hangjegyek az előre megütendő hangokat, a többiek utána-éneklést jelentenek.

Gyakorlat: Megütünk két hangot egymás után; a növendék állapítsa meg, melyik magasabb a kettő közül, melyik mélyebb. (Összehasonlítás kedvéért megemlíjük, hogy a beszédhangban is vannak hasonló különbségek.)

Hangjegyek – szünetjelek

A hangok magasságának jelzésére a *hangjegyek* (kották) szolgálnak. A hangjegyeket aszerint, hogy rövidebb vagy hosszabb ideig kell hangozniok, különféle formában írjuk. A hangok hangzási időtartamát *hangértéknek* hívjuk. Tehát minden hangnak, legyen az bármilyen rövid is, bizonyos értéke van. A hangzás ellentétét egy zenedarab tartamán belül *szünetelésnek* nevezzük; a szünetelést jelző jegyeket pedig *szüneteknek* (paúzáknak). A szünetek szintén lehetnek rövidek vagy hosszúak. Tehát ezeknek is van értékük. Minden bizonyos értékű kottának megfelel egy ugyanolyan értékű szünetjel.

Az értékek – kotta és szünetjel – pontos betartására szolgál a számolás. Ez nem más, mint a közönséges sorszámoknak egymás után való felsorolása. Éspedig: 1 2 (egy, két) vagy 1 2 3 (egy, két, há*) v. 1 2 3 4 (egy, két, há*, négy stb.).

A számolás lehet lassú vagy gyors (az időbeli változásnak ilyen megnevezései természetesen csak hozzávetőlegesek, mert a fokozatok számtalanok), de föltétlenül egyenletesnek kell lennie, vagyis az egyes számok kiejtése közti idő teljesen egyforma legyen. Ha lassan számolunk, a számok „távolabb”, ha gyorsan számolunk, azok „közelebb” állnak egymáshoz. Megjegyzendő, hogy az összes számok kiejtése hirtelenül, a magánhangzók nyújtása nélkül történjék.

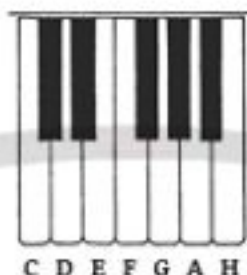
* Minthogy a „három” két szótagú, nem volna alkalmas ritmikus számolásra; ejtsük ki helyette csak az első szótagját.

Die Klaviatur. Das Liniensystem. Die Schlüssel

Auf dem Klavier entspricht jedem Ton eine Taste. Töne verschiedener Höhe haben verschiedene Namen. Jede Taste erhält den Namen des ihr entsprechenden Tones.

Auf der Klaviatur fallen uns die schwarzen Tasten durch ihre Gruppierungen (zwei und drei) auf. Mit ihrer Hilfe finden wir uns auch auf den weissen Tasten besser zurecht.

Die Namen der weissen Tasten sind: C, D, E, F, G, A, H

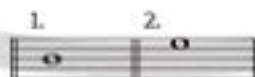
Die weisse Taste links unter der ersten schwarzen Taste der Zweiergruppe heisst c. Alle Tasten, die diese Lage haben, heissen c (der Schüler zeigt c-Tasten). Zwischen den beiden schwarzen Tasten liegt d (der Schüler zeigt d-Tasten). Auf ähnliche Weise werden die restlichen weissen Tasten erlernt, so dass der Schüler schliesslich alle Tasten sicher nennen kann.

Die Spanne zwischen zwei gleichnamigen Tönen – nach rechts oder links – heisst Oktave.

Die Namen der Noten lassen sich nur mit Hilfe des Liniensystems und der Schlüssel feststellen. Das Liniensystem besteht aus 5 parallelen voneinander gleich weit entfernten Linien:

Die unterste ist die erste Linie. Die Noten liegen auf und zwischen den Linien, im ersten Falle schneidet die Linie den Notenkopf, im zweiten wird er von ein oder zwei Notenlinien berührt.

Je höher der Ton, umso höher steht die ihm entsprechende Note im Liniensystem.

Die zweite Note bezeichnet einen höheren Ton. Auf dem Klavier liegt die ihm entsprechende Taste rechts von der ersten.

Der Schlüssel steht am Anfang des Liniensystems. Er zeigt an, wie die folgenden Noten zu lesen sind. Der Pianist muss zwei Schlüssel kennen:

1. G oder Violinschlüssel:
(auch schriftlich üben)

A triola / The triplet Die Triole / Le triolet

- M** Előfordul, hogy egy negyedhang nem 2 részre (2 $\frac{1}{4}$ -ra), hanem 3 részre (3 $\frac{1}{4}$ -ra) oszlik. Az ilyen nyolcadokat triolás nyolcadoknak, vagy röviden trioláknak nevezük. Egy ilyen hármas hangcsoport felett a $\widehat{3}$ jel van; ez azt jelenti, hogy ez a 3 $\frac{1}{4}$ 1 $\frac{1}{4}$ -et helyettesít, egy számlálás jut rá.
- E** It sometimes occurs that a crotchet [quarter note] is divided into three equal parts three quavers [eighth notes] instead of two). These quavers are called triplets. Above a triplet we put the sign $\widehat{3}$, indicating that, on one beat, three quavers occur in the time of two.
- D** Eine Viertelnote kann nicht nur in zwei sondern auch in drei Teile zerfallen. Solche Achtel werden Triolen-Achtel oder einfach Triolen genannt. Das Zeichen der Triole ist $\widehat{3}$; dies bedeutet, dass die drei $\frac{1}{4}$ ein $\frac{1}{4}$ ausmachen. Es entfällt auf sie ein Taktschlag.
- F** Il arrive qu'une noire soit subdivisée en trois parties (3 $\frac{1}{4}$) au lieu de deux (2 $\frac{1}{4}$). Un tel groupe ternaire des croches, marqué par un $\widehat{3}$ au-dessus, est nommé triolet, autrement dit : une noire est remplacée par trois croches. Pendant ce temps on compte un temps.

45 a.

B. k.
L. H.
M. g.

J. k.
R. H.
M. d.

1. legato
2. staccato (ujjakkól)
(finger-staccato)
(Fingerstaccato)
(des doigts)

Súlyos és súlytalan ütemrészek / Accented and unaccented beats of a bar Schwere (betonte) und leichte (unbetonte) Takteile / Temps forts et faibles

- M** Minden ütemben vannak súlyos és súlytalan részek. A súlyos részekre tulajdonképpen nyomaték esik, de ezt nem játszunk mindig hangsúlyal (kivéve, ha hangsúlyosnak van jelezve); az illető ütemrész súlyos voltát inkább csak helyesen kell érezni, illetőleg a hallgatónál éreztetni.
- Különmű ütemekben ($\frac{4}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ stb.) más-más helyen van a súlyos rész, de az összes ütemek megegyeznek abban, hogy az ütem első részére kerül a főszűly.
- A $\frac{4}{4}$ taktusban a súlyos részek helye: **1** 2 **3** 4. Az 1. főszűly, a 3. mellékszűly. (Vannak esetek, amikor a 2. és 4. is súlyos, más ütemrészekhez viszonyítva. Erről később lesz szó.)
- A $\frac{2}{4}$ taktusban mindkét negyed súlyos: **1** **2**.

N. B. A *marcato p* keretén belül gyöngébb, *f* keretén belül erősebb.

- E** There are strong and weak beats in every bar. There is an accent on the strong beat but this is not always played with a stress unless so marked. It should rather be felt by the player in conveying it to his audience.

In different time signatures ($\frac{4}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, etc.) different parts of the bar are accented, but they all agree in having the main accent fall upon the first beat of the bar.

In the $\frac{4}{4}$ bar, the accented beats are: **1** 2 **3** 4. 1 has the main accent; 3 the subsidiary one. (In some cases the 2nd and 4th beats may also be stressed. We shall deal with this later on.)

In a $\frac{2}{4}$ bar, the beats are accented thus: **1** **2**.

N. B. The *marcato*, when *p* is less accented; when *f*, more accented.

- D** Jeder Takt hat schwere und leichte Takteile. Den schweren Takteilen wird mehr Nachdruck verliehen, der, wenn nicht direkt bezeichnet, weniger betont, vielmehr empfunden dem Hörer mitgeteilt wird.

In den verschiedenen Taktarten ($\frac{4}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ usw.) liegen die schweren Takteile immer anders, jedoch liegt in allen Taktarten das Hauptgewicht auf dem ersten Takteil.

Im $\frac{4}{4}$ Takt sind die schweren Takteile **1** 2 **3** 4. Auf 1. fällt das Hauptgewicht, auf 3. das Nebengewicht. In Ausnahmefällen können 2. und 4. ebenfalls schwer im Verhältnis zu anderen Takteilen sein. (Eine Erklärung darüber erfolgt später.)

Im $\frac{2}{4}$ Takt sind beide Viertel schwer: **1** **2**.

N. B. Das *Marcato* ist im *p* natürlich nicht so stark wie im *f* auszuführen.

- F** Toutes les mesures se subdivisent en parties accentuées et en parties non accentuées, qu'on nomme temps forts et temps faibles. Ce qui ne veut pas dire que tous les temps forts doivent être joués avec accent (sauf s'ils sont marqués par un accent), il suffit de sentir l'accentuation des temps forts.

Dans les différentes mesure ($\frac{4}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ etc.) les temps forts se trouvent à des endroits différents. Mais dans toutes les mesures le temps fort principal se trouve dans la première partie de la mesure.

Les places des temps forts dans la mesure à quatre temps sont les suivantes **1** 2 **3** 4. Le premier temps est le temps fort principal, le troisième est le temps fort secondaire. (Dans certains cas le deuxième et le quatrième temps peuvent être également temps forts par rapport aux autres parties de la mesure. On en parlera plus tard.)

Dans la mesure à deux temps, les deux temps sont forts: **1** **2**.

N. B. Le *marcato* est relativement plus faible dans les passages *p* que dans les passages *f*.

46.

N. B.

N. B.

- M** $\frac{6}{8}$ (hat nyolcad): minden nyolcadra esik egy számlálás: 1, 2, 3, 4, 5, 6 / 1, 2, 3, 4, 5, 6 stb.
A $\frac{6}{8}$ taktus súlyos részei: **1** 2 3 **4** 5 6.
- E** $\frac{6}{8}$ (six-eight): one beat to each quaver [eighth note], counting 1, 2, 3, 4, 5, 6 / 1, 2, 3, 4, 5, 6 etc.
In $\frac{6}{8}$ time the strong beats fall thus: **1** 2 3 **4** 5 6.
- D** $\frac{6}{8}$ (sechts Achtel): Auf jedes Achtel fällt eine Zahl beim Zählen: 1, 2, 3, 4, 5, 6 / 1, 2, 3, 4, 5, 6 usw.
Im $\frac{6}{8}$ Takt sind die schweren Takteile: **1** 2 3 **4** 5 6.
- F** Dans la mesure à $\frac{6}{8}$ on compte chaque croche 1, 2, 3, 4, 5, 6, / 1, 2, 3, 4, 5, 6 etc.
Les temps forts de la mesure à $\frac{6}{8}$: **1** 2 3 **4** 5 6.

81.

82.

(♩ = 112)
p scherzando

cresc.

M * Scherzando = tréfásan

D * Scherzando = scherzhaft

E * Scherzando = playfully, jokingly

F * Scherzando = d'une façon gaie

Tempó (időjelzés) / Tempo (indication of speed) Tempo (Zeitmass) / Le mouvement

- M** A darabok elején rendszerint meg van jelölve, mi a darabnak a tempója, vagyis milyen a darab sebessége (esetleg karaktere).
- E** At the beginning of a piece, there is usually an indication of its speed and probably also of its character.
- D** Am Anfang des Stückes ist das Tempo, d.h. die Geschwindigkeit (evtl. auch der Charakter) stets angegeben, wie es zu spielen ist.
- F** En principe le mouvement est marqué en tête des morceaux. Il indique la vitesse (éventuellement aussi le caractère) du morceau.

M Allegro = gyorsan **E** Allegro = quick (merry) **D** Allegro = schnell **F** Allegro = vite

Allegro (♩ = 80) N. B.

83.

- M** N. B. Mégegyszer felhívjuk a növendék figyelmét arra, hogy ilyen esetekben, mikor 2 különböző magasságú hang ívvel van összekötve, *decrescendo* jut a 2. hang felé.
- E** N. B. Where two notes of different pitch are connected with a slur, the second note is to be played softer.
- D** N. B. Sind zwei Töne verschiedener Höhe (schwerer und leichter Takteil) mit einem Phrasierungsbogen versehen, so ist der zweite Ton mit *decrescendo* zu erreichen.
- F** N. B. Au cas ou deux notes de différentes hauteurs sont liées, la deuxième note devra être jouée moins fort.